

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Історичний факультет
Кафедра новітньої історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана
з науково-педагогічної та
навчальної роботи

Історичний
факультет
«*Г*» *08* 20*22* року

РОБОЧА ПРОГРАМА
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
вид практики

01 Освіта/Педагогіка
014 Середня освіта
перший (бакалаврський)
Середня освіта (Історія)
виробнича

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2022 /2023
Семестр	8
Кількість кредитів ECTS	8
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	диференційований залік

Викладач:

Черевичний Геннадій Семенович, кандидат історичних наук,
доцент кафедри новітньої історії України

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» _____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» _____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Черевичний Геннадій Семенович, кандидат історичних наук, доцент кафедри новітньої історії України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри новітньої історії України

 (Андрій ПИЖИК)

Протокол № 12 від «30» 06 2022р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від «26» 08 2022 року № 1

Голова науково-методичної комісії (Наталія ТЕРЕС)

1. Мета практики – створення цілісного уявлення про основні напрями та форми навчальної роботи з історії у закладах загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО), формування професійних педагогічних компетенцій у майбутніх вчителів історії, здобуття досвіду підготовки та проведення уроків з історії України, всесвітньої історії чи з інтегрованих історичних курсів.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

2.1. Успішне опанування навчальних дисциплін «Педагогіка», «Психологія», «Педагогічна психологія», «Педагогіка середньої освіти», «Педагогічна майстерність», «Методика викладання історії у школі».

2.2. *Знати*: категоріально-понятійний апарат, методика викладання історії в закладах загальної середньої освіти.

2.3. *Вміти*: реалізовувати на практиці набуті теоретичні знання, моделі проведення освітніх дидактичних і виховних заходів.

2.4. *Володіти*: прийомами й методами забезпечення реалізації освітнього процесу закладу загальної середньої освіти відповідно чинного законодавства та внутрішкільних нормативних документів.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Педагогічна практика (далі – практика, ПП) є логічним продовженням прослуханих теоретичних курсів і обов'язковою складовою підготовки майбутніх вчителів історії. Початок ПП відкриває настановча конференція, що спрямована на ознайомлення студентів-практикантів із нормативно-правовою базою та документальним забезпеченням практики. Під час практики студенти безпосередньо знайомляться з діяльністю ЗЗСО та вчителя історії, відвідують уроки вчителів та інших студентів-практикантів очно та/або дистанційно. Важливим аспектом ПП є самостійна робота, підготовка і проведення уроків з історії студентом-практикантом очно та/або дистанційно.

Під час ПП, яка триває впродовж 6 тижнів, студент-практикант має опанувати сучасні принципи, підходи, методи, технології, засоби навчання історії, навчитися вирішувати проблемні ситуації, пов'язані з організацією та забезпеченням навчання історії. ПП спрямовує майбутніх вчителів історії на адаптивне і адекватне сприйняття викликів освітнього середовища в сучасних умовах.

4. Завдання (навчальні цілі): закріпити та поглибити теоретичні знання, конкретизувати зміст основних понять, ідей та закономірностей методики роботи вчителя. Сформувані вміння та навички необхідні для проведення занять з історії у ЗЗСО на високому навчально-методичному рівні. Студент має *засвоїти* прийоми й методи педагогічної майстерності; створити цілісне уявлення про різноманітні форми, методи й методики роботи вчителя, *вміти* орієнтуватися у методичному середовищі проведення уроків з історії у школі, отримати практичний досвід проведення уроків з історії для учнів ЗЗСО.

Опанування практикою спрямоване на досягнення студентами таких **компетентностей**:

ЗК.3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК.4. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК.8. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ФК.2. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.

ФК.3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії.

ФК.4. Здатність аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції навчально-виховного процесу.

ФК.10. Здатність до перенесення системи наукових історичних знань у площину навчального предмету Історії, здійснення структурування навчального матеріалу.

ФК.11. Здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу.

ФК.14. Здатність здійснювати добір методів і засобів навчання історії, спрямованих на розвиток здібностей учнів.

ФК.15. Здатність формувати в учнів предметні (спеціальні) уміння.

ФК.16. Здатність здійснювати об'єктивний контроль та оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії.

ФК.17. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційні, для забезпечення якості навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх закладах.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1	2	3	4	5
1.1	<i>Знати</i> сучасні теоретичні та практичні основи методики навчання історії в школі на засадах компетентнісного підходу	<i>Практичне заняття</i>	<i>Індивідуальне завдання 1</i>	5%
1.2	<i>Знати</i> методику проведення уроків з історії	<i>Практичне заняття</i>	<i>Індивідуальне завдання 2</i>	5%
1.3	<i>Знати</i> основну навчально-методичну літературу та інформаційні ресурси, що використовуються під час навчання історії в ЗЗСО	<i>Практичне заняття</i>	<i>Індивідуальне завдання 3</i>	5%
2.1	<i>Вміти</i> реалізовувати на практиці основні засади роботи вчителя історії	<i>Практичне заняття</i>	<i>Індивідуальне завдання 1</i>	5%
2.2	<i>Вміти</i> формувати ключові та предметну історичну компетентності у школярів різних вікових категорій, визначати і дотримуватись наскрізних змістових ліній	<i>Практичне заняття</i>	<i>Індивідуальне завдання 2</i>	5%
2.3	<i>Вміти</i> розробляти уроки з вивчення теми відповідно до програми, складати план-конспекти уроків з історії	<i>Практичне заняття</i>	<i>Індивідуальне завдання 3</i>	5%
4.1	Самостійно проводити уроки з історії очно та/або дистанційно	<i>Практичне заняття</i>	<i>Індивідуальне завдання 4</i>	40%
4.2	Підготовка звіту з практики		<i>Звітна документація</i>	10%
4.2	Захист звіту з практики		<i>Звіт</i>	20%

6. Співвідношення результатів практичної підготовки з програмними результатами навчання

Результати практичної підготовки (ОК29)/ Програмні результати навчання	1.1	1.2.	1.3.	2.1	2.2	2.3.	4.1	4.2	4.3
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4. Знати сучасні теоретичні та практичні основи навчання історії в основній (базовій) та профільній середній школі.	+	+	+	+				+	+
5. Знати методологічні засади методики навчання історії, критерії відбору, принципи структурування змісту навчальних курсів в основній (базовій) та профільній середній школі.	+	+	+	+				+	+
6. Знати норми, критерії оцінювання знань, умінь учнів та отримання від них зворотного зв'язку.	+	+	+						
7. Знати сучасні інтерактивні методи навчання учнів; форми організації навчання та специфіку застосування новітніх освітніх технологій в основній (базовій) профільній середній школі.	+	+	+						
8. Уміти самостійно проводити уроки, вибирати та застосовувати продуктивні технології, методи, прийоми, форми та засоби навчання.					+	+	+		
11. Вміти формувати критичне мислення в учнів.					+	+	+		
12. Вміти планувати, організовувати та аналізувати різноманітні види навчальних і позааудиторних занять.		+			+	+			
13. Уміти використовувати найбільш ефективні методи навчання, виховання і розвитку учнів.		+		+	+				
14. Вміти вести науково-методичну роботу, застосовувати дослідно-експериментальні форми педагогічної діяльності;				+	+	+			
16. Уміти переносити систему наукових історичних знань у площину навчального предмета історії, чітко і логічно розкривати основні теорії та етапи розвитку історичної науки.				+	+				
17. Уміти застосовувати методичні підходи і сучасні технології навчання історії з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів.				+	+	+	+		
20. Вміти забезпечувати охорону життя і здоров'я учнів в освітньо-виховному процесі та позаурочній діяльності.				+	+	+	+		
21. Володіти інформаційно-комунікаційними технологіями і вміти упроваджувати їх в освітній процес.				+	+	+	+		
22. Формувати комунікаційну стратегію зі всіма учасниками освітнього процесу з дотриманням етичних норм.							+		
23. Організовувати співпрацю учнів і вихованців та ефективно працювати в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях).							+		
25. Виявляти психологічні особливості засвоєння учнями навчальної інформації, психологічні особливості становлення характеру учнів, розвитку їх здібностей з метою діагностики, прогнозування ефективності та корекції педагогічного процесу.	+	+	+	+		+	+		
28. Створювати рівноправне і справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-економічного контексту.						+	+		

7. Схема формування оцінки.

7.1. Форми оцінювання студентів:

– **поточне оцінювання:**

1. *Індивідуальне завдання 1: РН 1.1, 2.1 – 10 балів/6 балів**
2. *Індивідуальне завдання 2: РН 1.2, 2.2 – 10 балів/6 балів**
3. *Індивідуальне завдання 3: РН 1.3, 2.3 – 10 балів/6 балів**
4. *Індивідуальне завдання 4: РН 4.1 – 40 балів/6 балів**
5. *Підготовка звітної документації: РН 4.2 – 10 балів/6 балів**

– **підсумкове оцінювання:** захист звіту – 20 балів/12 балів*

* Максимальний бал / пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

Форми оцінювання студентів.

7.2 Організація оцінювання:

Практика поділена на 3 частини.

Частина 1 включає виконання індивідуальних завдань і набуття практичних навичок роботи вчителя історії.

Індивідуальні завдання, які виконує практикант/практикантка, включає в себе ознайомлення з нормативним та методичним забезпеченням освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти, роботою вчителя/вчителів історії в ЗЗСО в якому відбувається практика, відвідування та спостереження за проведенням уроків, підготовку та проведення уроків з історії України, всесвітньої історії чи інтегрованих курсів історії.

Частина 2 включає набуття навичок ведення звітної документації.

За результатами проходження практики здобувачем освіти складається звітна документація про проходження практики (звіт про проходження педагогічної практики, рецензія на урок проведений іншим здобувачем освіти, план-конспект одного уроку). Керівник практики від ЗЗСО надає письмову характеристику на здобувача освіти за результатами проходження практики, в якій оцінює проведення уроків студентом/студенткою, якість, повноту та оформлення звітної документації і пропонує поставити бал за виконання індивідуальних завдань практикантом.

Частина 3 – захист звіту.

Захист практики відбувається перед комісією. Під час захисту звіту практикант/практикантка отримує 2 запитання, що стосуються проходження педагогічної практики і змісту звіту. Кожне питання оцінюється у 10 балів. Здобувач освіти, який надав повну відповідь на ці питання, додає у свій актив бали, які сумуються з балами, набраними за виконання індивідуальних завдань та оформлення звітної документації.

Результати проходження практики оцінюються за 100-бальною шкалою.

<i>Частина 1</i> Виконання індивідуальних завдань	<i>Частина 2</i> Складання звітної документації про проходження практики	<i>Частина 3.</i> Захист звіту
70 балів (максимум)	10 балів (максимум)	20 балів (максимум)
42 бали (мінімум)	6 балів (мінімум)	12 балів (мінімум)

Умовою допуску до захисту звіту є отримання студентом під час поточного оцінювання практики не менше ніж 40 балів (критично-розрахунковий мінімум). При цьому обов'язковим є підготовка звітної документації, передбаченої робочою програмою практики та захист звіту перед комісією. Рекомендований мінімум для допуску до захисту звіту – 48 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Кількість балів за проходження практики	Захист звіту	Підсумкова оцінка
Рекомендований мінімум	48	12	60
Максимум	80	20	100

У випадку відсутності студента з поважних причин, відпрацювання та проходження практики здійснюється за індивідуальним графіком після відповідного погодження та оформлення деканатом історичного факультету.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура практики

№ п/п	Вид робіт	Кількість годин
Частина 1. Виконання індивідуальних завдань		
1	Знайомство з навчальним закладом, адміністрацією школи, учителем історії, класом у якому проводимуться уроки	20
2	Ознайомлення з організацією освітнього процесу та методикою навчання історії в ЗЗСО.	22
3	Вивчення методики підготовки і проведення уроків історії.	26
4	Ознайомлення з організацією самостійної роботи учнів ЗЗСО з історії.	22
5	Вивчення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу з історії України, всесвітньої історії, інтегрованих курсів з історії	40
6	Відвідування уроків вчителя у закріпленому класі та уроків, які проводять інші практиканти	20
7	Планування та підготовка до проведення уроків з історії. Написання планів-конспектів уроків.	60
8	Проведення уроків з історії	10
Частина 2. Складання звітної документації про проходження практики		18
Частина 3. Захист звіту.		2
Всього:		240

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Баханов К. О. Організація особистісно орієнтованого навчання: poradnik молодого вчителя історії. – Х. : Вид. група «Основа», 2008. – 159 с
2. .Єфімова В. О. Історія: методичні рекомендації щодо проведення навчальної практики / В. О. Єфімова. – Х. : Вид. група «Основа», 2004. – 144 с.
3. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. Дата оновлення: 24.06.2020. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

4. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX. Дата оновлення 01.08.2020. – URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>

5. Державний стандарт повної загальної середньої освіти. – URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>

6. Історія України. Всесвітня історія 6 – 11 класи. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти // Затверджено та надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698). - К., 2022. – 106 с. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navchalna.programa.2022.WH.HU.6-11.pdf>

7. Модельні навчальні програми. Громадянська та історична освітня галузь. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku> та <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/hromadians-ka-ta-istorychna-osvitnia-haluz/>

8. Пижик А. М., Черевичний Г. С. Методика викладання історії в школі: навч.-метод. рекомендації до вивчення дисципліни та проходження педагогічної практики студентами. 2-е перероблене та доповнене видання. – К. : ТОВ «Вид-во «Юстон», 2020. – 125 с.

9. Пометун О. І., Гупан Н. М., Власов В. С. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі: метод. посібник. – К. : ТОВ «КОНВІ ПРИНТ», 2018. – 208 с.

10. Пометун О., Фрейман Г. Методика навчання історії в школі. – К., 2006. – 328 с.

Додаткові:

1. Баханов К. О. Навчання історії в школі під кутом зору компетентні ного підходу: посібник для вчителя. – Х. : Вид. група «Основа», 2012. – 127 с.

2. Баханов К. О. Сучасна шкільна історична освіта: інноваційні аспекти: Монографія. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, ЛТД», 2005. – 384 с.

3. Бондарук І. П. Роль підручника історії у розвитку критичного мислення учнів // <http://ipvid.org.ua/upload/iblock/bbe/bbea6a6c1a36f7c7c9c583c70636285d.pdf>

4. Булда А. А. Практична підготовка вчителів історії в педагогічних навчальних закладах України (етапи і особливості). – К., 1999. – 498 с.

5. Венцева Н. О. Дискусійні методи на уроках історії України: 7–8 кл. / Н. О. Венцева. – Х.: Вид. група «Основа», 2006. – 128 с.

6. Кожемяка О. Л. Інтелектуальні ігри на уроках історії / О. Л. Кожемяка. – Х. : Вид. група «Основа», 2005. – 144 с.

7. Коляда І. Методика організації та проведення уроку – уявної подорожі на тему: «Цікавинки» Києва (Вступ до історії, 5 клас) // Історія в школі. – К., 2013. – № 3. – С. 32–44.

8. Костюк І. А. Практичні заняття з історії як засіб розвитку критичного мислення та дослідницьких навичок учнів // Історія і суспільствознавство в школах України: теорія і методика навчання. – 2014. – № 1. – 2. – С. 6–8.

9. Ладиченко Т. Формування історичного мислення в процесі вивчення курсу всесвітньої історії в школі // Розвиток історичного мислення як засіб формування особистості, її інтелекту та творчих здібностей. – Одеса, 1999. – С. 73–77.

10. Мисан В. Вивчення писемних джерел на уроках з історії України. Універсали Центральної Ради // Історія в школах України. – 1997. – № 2. – С. 31–34.

11. Могорита В. М. Писемне джерело як компонент шкільного підручника з історії України / В. М. Могорита // Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки. - 2017. - Вип. 79(1). - С. 35-39. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_79%281%29_8

12. Мокрогуз О. П. Інноваційні технології на уроках історії. – Х. : Вид. група «Основа», 2005. – 192 с.

13. Мороз П. Методичні вимоги і критерії до характеристики історичної особи // Історія в школах України. – 1997. – № 3. – С. 26–28.

14. Мороз П.В. Місце і роль шкільного підручника історії в умовах дослідницького навчання

http://histlab.edukit.kiev.ua/nashi_publicacii/statti/misce_i_rolj_shkiljnogo_pidruchnika_istorii_v_umnovah_doslidnicjkiego_navchannya/

15. Ніколайчук Д., Коляда І. Методика організації та проведення лабораторно-практичного заняття на тему: «Военно-політичні події національно-визвольної війни (1652–1653)» (історія України, 8 клас) // Історія в школі. – К., 2014. – № 3. – С. 40–42.

16. Осадчук Р. Використання словесно-діалогічних методів у навчальному процесі // Історія в школі. – 1999. – № 7. – С. 11–13; № 8–9. – С. 12–16.

17. Пастушко Р. Концептуальні засади шкільної історичної освіти // Історія в школах України. – 1999. – № 4. – С. 3–7.

18. Соловей М., Кудіна В., Спіцин Є. Професійно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя в кредитно-модульній системі організації навчання: навч. посібник. – [3-є вид., доповн.]. – К. : Ленвіт, 2013. – 414 с.

19. Щербина М. Ігрові розминки на уроках тематичного оцінювання у 6 класі // Історія в школі. – К., 2015 – № 11-12. – С. 38–40.

20. Яковенко Г. Г. Методика навчання історії: навч.-метод. посібник / Г. Г. Яковенко. – Харків : Вид-во ХНФДУ, 2017. – 324 с.

10. Додаткові ресурси:

Кафедра новітньої історії України. – URL : <http://novitukr.history.knu.ua/>

Інститут модернізації змісту освіти. Електронні версії підручників. – URL : <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>.

Історія в школі. Електронний журнал. – URL : <https://www.historyua.com>

Шкільне життя. – URL : <https://www.scoollife.org.ua/usi-uroky-istoriji>.